Haagse Vogelbescherming

De Wulp

51e jaargang nr. 1 - februari 2020

De Wulp

51e jaargang, nr. 1, februari 2020

COLOFON
De Wulp is een kwartaaluitgave van de Haagse Vogelbescherming die gratis wordt toegezonden aan de leden.

HVB digitaal
www.haagsevogels.nl
www.vogelopvangdewulp.nl
www.facebook.com/vogelopvangdewulp/
www.facebook.com/HaagseVogels/

Fotografie
Adri de Groot, Rogier Mos, Boudewijn Schreiner, Marco Simonis, Caroline Walta, Vincent van der Spek, Vogelopvang De Wulp, André Kommer e.a.

Kopij
Inleveren artikelen voor De Wulp zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk op 15 april 2020.

Redactie
Foeke Zeilstra
Loes Loorij (corrector)
E-mail: *dewulp@gmail.com*

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te redigeren, in te korten of niet te plaatsen. Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun bijdragen. Publicatie betekent niet dat de daarin vermelde meningen het inzicht van de redactie of van de vereniging weergeven.

Foto's
Wat betreft ingezonden foto's geldt het volgende. De keus van foto's ligt bij de redactie. De kwaliteit en de beschikbare ruimte bepalen of ze wel of niet worden geplaatst. Incidenteel zullen foto's worden bijgesneden. Foto's met toevoegingen in de foto zoals namen, copyright-tekens e.d. worden niet geplaatst. De namen van de fotografen worden in het colofon vermeld.

Vormgeving en druk
Pasmans Drukkerij Den Haag
Oplage: 1100 exemplaren

De Wulp wordt gedrukt op chloor- en zuurvrij papier dat tevens FSC-gecertificeerd is.

Foto voorpagina: *boomkruiper*
gefotografeerd door Boudewijn Schreiner

Inhoud

3 Van de voorzitter

4 Cursus Vogelherkenning

5 Voorlinden: ook het halfgevulde glas smaakt goed
Wim Kooij en Foeke Zeilstra

9 Twee MUS-rapporten
Tom Loorij

10 Cursussen, lezingen en nog zoveel meer...
Hans Elders

12 Vogels van de Nederlandse Rode Lijst: de dwergmeeuw
Tom Loorij

18 CEL - Excursies

20 - Lezing Henk Wardenaar over de Marker Wadden
- Twee vacatures CEL

21 Column - Beau Geste-roodborst
Idde Lammers

22 Wilt u waargenomen huismussen, gierzwaluwen en eenden doorgeven?
Tom Loorij

23 Vier vroege vogelwandelingen in april

24 Vogelopvang De Wulp - terugblik 2019
Sharon Lexmond

27 HVB-lid schiet kleine vogels te hulp

28 Onze tuinvogels (5) Mezen
Tom Loorij

30 Nieuwe MUS-tellers gevraagd!
Tom Loorij

31 Ze zijn er weer: de buidelmezen
André en Muriel Kommer

32 Veldwaarnemingen in de regio januari 2020 - *Wim Kooij*

35 Verenigingswinkel en contactgegevens

Van de voorzitter

Foto: Christophe Binette

Onze HVB is verantwoordelijk voor meerdere belangrijke 'vogelbeschermingsactiviteiten' in de Haagse regio, zoals Vogelopvang De Wulp, nestkastprojecten, inventarisaties enz. Ditmaal wil ik graag uw aandacht vestigen op een meer verborgen deel van ons werk: het beheer van onze speciale vogelrustgebieden.

Het eerste vogelrustgebied dateert van 23 september 1927. Anno 2020 zijn er twaalf gebieden in ons beheer, met in totaal 13 hectare (130.000 m²) oppervlakte. Het grootste gebied omvat 3,5 hectare. Overigens, ruim 90 jaar geleden werd zo'n vogelrustgebied *vogeltuin* genoemd, waarna sommigen meenden dat *vogeloord* een betere naam zou zijn. Het werd nog een hele discussie in de periode voor de tweede wereldoorlog.

Wat is nu eigenlijk het doel van een vogelrustgebied? Het is een terrein dat vogels gelegenheid biedt voor een veilige broedplaats doordat het voor het publiek en loslopende honden ontoegankelijk is. Er is een afscheiding met hekken of water en waar nodig zijn rondom het gebied 'dekheesters' geplant om inkijk in de nesten te voorkomen. Ook onze vogels hebben tenslotte recht op privacy...

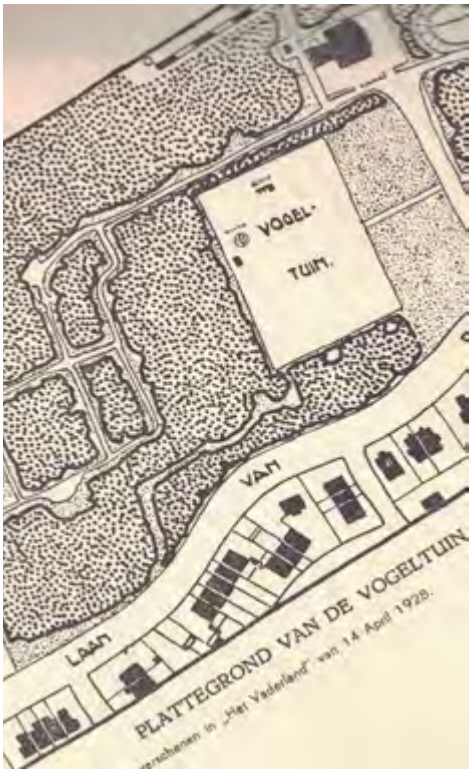

Een vogelrustgebied moet speciaal worden ingericht en dat betekent veel werk voor de beheerders en andere vrijwilligers. Voor ieder vogelrustgebied is een beheersplan opgesteld. Er worden eisen gesteld aan de bomen, struiken en verdere beplanting; ook moet er water aanwezig zijn dat als 'badgelegenheid' kan dienen. Voor onze holenbroeders worden er passende nestkasten opgehangen. Planten en struiken zijn geschikt als ze veel zaad of nectar produceren waardoor ze insecten aantrekken die op hun beurt weer voedsel zijn voor veel soorten vogels. Ook zijn vruchten van besdragende struiken belangrijk vogelvoedsel. Sommige vogels maken hun nest het liefst in hagen, daarom is ook dat soort beplanting onmisbaar.

U kunt zich voorstellen dat het jaren duurt voordat een vogelrustgebied aan de hierboven geschetste eisen voldoet. Daarnaast is er dan ook nog veel onderhoud nodig: er moet regelmatig worden gesnoeid en zo nu en dan moeten er bomen worden gekapt, met name als er gevaarlijke situaties ontstaan. Op sommige plaatsen wordt voer uitgestrooid om vogels een steuntje in de rug te geven.

vervolg 'Van de Voorzitter'

Het vogelrustgebied is voor sommige beheerders een ideale plek om in alle rust prachtige foto's te maken. We zien ze vaak terug in de Wulp. Vroeger werd zo'n gebied ook gebruikt om vogels te ringen, maar daar is men mee gestopt omdat het voor de vogels toch te veel onrust gaf. Ondanks alle toewijding en inzet gaat er wel eens iets mis. De weersomstandigheden kunnen zo heftig zijn dat nesten worden vernield, maar ook vandalisme – of zelfs brandstichting – komt helaas voor. Soms worden de nesten geplunderd door gaaien en kraaien... Maar onze vogelrustgebieden blijven uniek. Zo hoorde iemand eens dat er om 03.20 uur 's nachts een zanglijster begon te zingen waarop er vijf minuten later een compleet 'vogelkoor' in actie kwam!
Ik kijk met stille bewondering naar onze vogelrustgebieden en heb veel respect voor wat onze beheerders en vrijwilligers presteren in deze 'kraamkamers van de vogelwereld'!

Cursus Vogelherkenning

Ja, ze komen er weer aan... onze gevleugelde vrienden, vanuit hun warmere wintergebieden. We hebben ze een aantal maanden moeten missen, maar het gaat wéér gebeuren. Welke soort ziet u als eerste? Om u daar een beetje bij te helpen, geven we weer een cursus Vogelherkenning voor geïnteresseerden en wel op de

woensdagavonden 15, 22 april en 13 mei 2020

Deze cursus staat weer onder leiding van Eduard Opperman en wordt gegeven in het Milieu Educatief Centrum Zuiderpark, Anna Polakweg 7, 2533 SW Den Haag (ingang Zuiderpark, Vreeswijkstraat Kinderboerderij). De avonden beginnen om 20.00 uur stipt en eindigen rond 22.15 uur. Tijdens de pauze biedt de HVB de deelnemers een kop koffie of thee aan.

De kosten van de gehele cursus, inclusief een ochtendexcursie (datum wordt tijdens de cursus vastgesteld) bedragen € 25,00 p.p., inclusief documentatie.

U kunt zich inschrijven per email *hvbexcursies@live.nl* onder vermelding van uw naam en gelijktijdige overmaking van het cursusgeld.
U ontvangt hierna een bevestiging. Stort vervolgens het cursusbedrag op onze rekening NL57 INGB 0002 7184 86 t.n.v. Haagse Vogelbescherming afd. Excursies Den Haag, o.v.v. "Cursus".

Interesse?
Schrijft u zich dan spoedig in, want het aantal plaatsen is beperkt en de belangstelling groot! Mocht de cursus zijn volgeboekt, dan wordt uw betaling teruggestort.

Meer informatie?
Bel of mail Henk Wardenaar op 06 44670470/ *wardenaar45@zonnet.nl*

Voorlinden: ook het halfgevulde glas smaakt goed...

DOOR WIM KOOIJ EN FOEKE ZEILSTRA

We ontmoeten Aenne Jaarsveld om 12.30 uur op een bewolkte vrijdagmiddag in januari op het parkeerterrein van Voorlinden. 'Waar spreken we af?' mailden we. Het antwoord kwam snel: 'Bij het oude, dus het legale parkeerterrein'. Over de lap asfalt links van de oprijlaan, is het laatste woord nog niet gesproken. Joop van Caldenborgh, de eigenaar van Voorlinden, heeft het recent laten aanleggen omdat de bezoekersaantallen van het door hem gestichte museum alle verwachtingen overtreffen. Critici menen dat er een loopje is genomen met de geldende vergunningsprocedure.

Terug naar Aenne. Direct na het begin van onze wandeling komt het verleden ter sprake. En al snel valt de naam van Yvonne van de Pitte. Decennialang was dit voormalige redactielid van de Wulp de verbindende en kundige schakel tussen vogels en vereniging. Yvonne is inmiddels in de negentig, maar is op de achtergrond nog steeds betrokken bij de Haagse Vogelbescherming. Zelf is Aenne sinds 2007 actief als teller op Landgoed Voorlinden. Ze inventariseert de vogelstand volgens de richtlijnen van SOVON/BMP. Om vanuit Kijkduin tijdig op Voorlinden in Wassenaar te zijn, moet ze rond half vier uit de veren. 'Maar dat is pas later in het voorjaar hoor', zegt ze geruststellend. 'Gemiddeld doe ik over een telling vier uur. Ik blijf ook weleens ergens wat langer staan. Bijvoorbeeld als ik vermoed dat tussen een pluk naaldbomen een goudhaantje scharrelt'. Wat haar erg aanspreekt is de veelzijdigheid van het terrein. 'Je hebt het veenweidegebied bij de ingang, het open duin aan de andere kant en daar tussenin aan de binnenduinrand, het statige bos. Met telkens totaal andere vegetatie. En een grote variëteit van vogels'. Ook waardeert ze de fraaie cultuurhistorische elementen zoals de bijzondere vorm van de vijver en de historische moestuin. Die zijn nog naar ontwerp van de beroemde tuinarchitect Zocher sr. uit de vroege 19e eeuw.

Gele kwik...

Het gesprek tijdens de wandeling gaat over toen, nu en later. Regelmatig stokt de conversatie omdat een gevleugelde vriend onze aandacht vraagt. In en rond de vijver zien we de altijd in grote aantallen overwinterende krakeenden, met daartussen wilde eenden, kuifeenden, wintertalingen, slobeenden, meerkoeten, drie aalscholvers, een fuut en een dodaars.

Eenmaal op pad meldt zich al snel de buizerd. Later volgen er meer. Of is het toch steeds dezelfde? Ook vink-achtigen zijn volop aanwezig, behalve de 'gewone' ook de keep, groenling en sijs. Eén van uw verslaggevers hoort een grote gele kwikstaart en meldt dat enthousiast. 'Ja, die zie ik hier ook af en toe in het winterseizoen en dat is altijd bijzonder'.

Veranderingen

We ontkomen niet aan de conclusie dat er op Voorlinden veel is veranderd. De paden zijn verbreed, veel struiken en ondergroei zijn verwijderd. Het aantal wandelaars is toegenomen. Vanuit vogelbelang gezien is er dus sprake van een achteruitgang. De door Aenne in de loop van de jaren verzamelde cijfers bevestigen dat. Hoewel we elkaar hebben beloofd dat het geen 'vroeger was alles beter'-verhaal wordt, ontkomen we niet aan de vraag 'Waar ging het mis?'.

Aenne: 'De veranderingen hebben alles te maken met de wisseling van eigenaar. Vroeger was Voorlinden het opleidingscentrum van KPN, maar een aantal jaren geleden is het overgenomen door Joop van Caldenborgh die er museum Voorlinden heeft gesticht. Hij toonde aanvankelijk best interesse in de visie van de Haagse Vogelbescherming en van de AVN op het beheer van het terrein. Hij is daarover tijdens een aantal rondwandelingen ook persoonlijk geïnformeerd, maar besloot uiteindelijk toch anders. Veel struiken en ondergroei zijn op zijn gezag weggehaald, waardoor beschutting voor vogels nu op veel plekken ontbreekt. In het binnenduinbos is steeds meer sprake van een 'aangeharkt' bos: omgewaaide bomen en takken worden snel verwijderd. Het open duin gedeelte daarentegen, verschraalt en verrommelt. Gevolg is dat we afscheid moesten nemen van de duinvogel bij uitstek, de fitis. Die zoekt zijn heil tegenwoordig elders'.

Vlinders

Museum Voorlinden wordt algemeen beschouwd als een aanwinst voor onze regio. Moderne kunst, vergt een modern jasje. Over de architectuur lopen de meningen van de drie vogelvrienden uiteen. In ieder geval voegt het pand zich op een redelijk bescheiden manier in het geheel. Ook de eromheen liggende tuinen naar ontwerp van Piet Oudolf, hebben een zekere charme. Fraaie composities van soorten en kleu-

ren, dat is zeker, maar met natuur heeft het niet zo veel te maken. Opmerkelijk is dat de meeste vlinders het op Voorlinden inmiddels voor gezien gehouden. Het oranjetipje en het bruin zandoogje worden niet meer waargenomen. De vlindertelroute, jarenlang een activiteit van oud HVB-voorzitter Adri Remeeus, wordt dan ook niet meer gelopen. Zo ver is het nog niet met de vogels. Maar de broedvogelinventarisaties geven aan dat de aantallen en soorten flink zijn afgenomen.

Vorige eigenaar

KPN pleegde weinig onderhoud, de natuur kreeg alle ruimte en de toegang was voorbehouden aan vergunninghouders. Dat betekende een flinke drempel voor bezoekers, ook uit de buurt. 'Als op een fraaie weekenddag Meijendel volstroomde, kwam ik hier bijna niemand tegen', mijmert één van de schrijvers van dit verhaal. Hij geeft overigens ook eerlijk toe dat hij jaren geleden regelmatig als hardloper het terrein met zijn uitdagende zandhellingen illegaal heeft betreden. Een tikje misprijzend hoort Aenne deze bekentenis aan. Ze is gepensioneerd docente gymnastiek en sportminded. Maar ze is niet onkritisch. 'Duursporters zijn medeverantwoordelijk voor de situatie nu. Vooral het open duin is heel kwetsbaar. Mountainbikers en hardlopers geven onrust, verstoren broedende vogels. Maar ook 'gewone' wandelaars lopen overal door het terrein en struinen de steile hellingen op en af. Helaas ook op plaatsen waar dat echt niet de bedoeling is...'.

Het hek dat de Waalsdorpervlakte scheidt van Voorlinden, vertoont gaten. Mensenwerk, dat is duidelijk. 'Goed voor de reeën, dan kunnen ze heen en weer', had een tuinman laconiek opgemerkt. Verderop illustreren bandensporen, afgebroken takken en een aantal nieuwe zandpaden Aennes verhaal.

'De toegenomen recreatie geeft ook onrust voor overwinterende houtsnippen. Die wisten hier voorheen goed dekking te vinden. Ze worden nog af en toe gezien. Vaker door hondenbezitters dan door mij. Immers als een hond gaat struinen dan vliegen ze wel op', zegt Aenne berustend.

Is het glas halfvol of halfleeg?
Er is op Voorlinden nog steeds heel veel om van te genieten. We concluderen dat het glas niet alleen halfvol is, maar ook prima smaakt... Welke vogels zijn er nog wél? In ieder geval de boomklever. Meerdere exemplaren zijn deze middag met elkaar 'in gesprek'. Ook de boomkruiper meldt zich een paar keer. Een aantal halsbandparkieten is zichzelf: luidruchtig. Net als twee nogal onrustige grote bonte spechten. 'Altijd leuk maar ze zijn wel in aantal afgenomen', meldt Aenne. In 2007 waren er tien paar, in 2017 telde ik nog zeven paar en nu nog vijf. Dat is lijnrecht tegen de landelijke trend in. Haar verklaring: de huidige eigenaar houdt van een 'opgeruimd, netjes aangeharkt bos', dode bomen en oude takken worden opgeruimd. Weg spechten. Ook kleine holenbroeders hebben er last van. Van zowel de boomkruiper als de kool- en pimpelmees is het aantal broedgevallen flink achteruitgegaan. Niet erg verrassend is dat andere dalers vogels zijn die beschutting zoeken: ze ziet veel minder broedgevallen van de winterkoning en de roodborst.

Wat ervaart Aenne als bijzondere soorten op Voorlinden? 'Hoewel krooneenden steeds vaker worden gezien, was er hier alleen in het voorjaar van 2017 een paartje aanwezig. Een vogel die je ook meer ziet dan vroeger is de grote zilverreiger. En natuurlijk de havik, die laat zich steeds vaker zien of horen'.

IJsvogel
Meerdere malen tijdens de wandeling valt de naam van de ijsvogel. De sloten op het landgoed slibben steeds meer dicht; wat niet gunstig is voor deze kleurrijke verschijning. De ijsvogel blijkt niet alleen een favoriet te zijn van Aenne, maar ook van haar voorgangster. Yvonne van de Pitte had dan ook voor het antwoord op de vraag wat haar mooiste vogelherinnering aan Voorlinden was, geen seconde bedenktijd nodig. Dat was het uitvliegen van jonge ijsvogels. Jaren geleden zag ze meerdere vogels tegelijk over de plas en het weiland vliegen. Het staat in haar geheugen gegrift.

Nadat we afscheid hebben genomen loopt Aenne nog een rondje in haar eentje. De schrijvers van dit artikel lezen thuis aangekomen met een grote glimlach een enthousiast mailtje van Aenne. 'Toen jullie net weg waren zag ik een ijsvogel roerloos zitten in een dun rietplukje! Hij vloog weg toen een blauwe reiger besloot daar te landen. En nog iets: tot mijn plezier hoorde ik van een directbetrokkene bij het museum dat hij ervoor gaat pleiten om in de komende jaren wat meer verruiging toe te laten. Zoals takken boven het water voor de ijsvogel.'

En zo kunnen we dit verhaal afronden met een positieve noot! En met respect voor een gemotiveerde, kranige dame die jaar in, jaar uit pal staat voor de vogels op Voorlinden.

Twee MUS-rapporten

DOOR TOM LOORIJ - COÖRDINATOR SOVON IN DE HAAGSE REGIO

Trouwe bezoekers van *www.haagsevogels.nl* zullen het al lang hebben gezien: er staan maar liefst twee nieuwe MUS-rapporten over de tellingen in het Haagse op de website van de HVB onder 'Inventarisaties'.

Waarom twee rapporten?
In 2019 was het precies 10 jaar geleden dat de HVB bij het Meetnet Urbane Soorten-project betrokken raakte. Met veel plezier heb ik de coördinerende rol voor de Haagse regio op me genomen. Tien jaar is een mooie periode voor een terugblik. Er lag immers een schat aan gegevens over soorten die in die jaren voor- of achteruit waren gegaan of nauwelijks in aantal waren veranderd. Zo was er bij de Canadese gans, nijlgans, krakeend, kleine mantelmeeuw, halsbandparkiet, nachtegaal, zwartkop en vink sprake van een duidelijk positieve trend. Achteruit gingen onder andere wilde eend, zilvermeeuw, merel en huismus. Veel soorten volgden daarbij de landelijke trend. Een aantal soorten doet het in de Haagse regio beter dan landelijk, zoals: Canadese gans, nijlgans, kleine mantelmeeuw, zilvermeeuw, halsbandparkiet en nachtegaal. Daarentegen doen Turkse tortel, spreeuw, huismus en vink het bij ons weer slechter.
U vindt het rapport op *http://haagsevogels.nl/wp-content/uploads/2019/11/mus-2010-2019.pdf*. Er is ook een gedrukte uitgave van het rapport beschikbaar. Het is op te halen bij ondergetekende en het zal ook verkrijgbaar zijn op de komende ALV.

MUS-tellingen 2019
Daarnaast is er ook het reguliere MUS-rapport over 2019 verschenen. In dat jaar telden we een record aantal postcodegebieden: 67 van de in totaal 81 beschikbare. Hulde en veel dank dus aan al deze tellers die weer geweldig werk hebben afgeleverd. Ze telden in 2019 meer dan 22.000 exemplaren van 92 vogelsoorten. Het staat vol met wetenswaardigheden over welke postcodegebieden het rijkst en armst aan vogels zijn, met welke soorten het beter of slechter ging dan in 2018 en waarom. Maar ook dat voor het eerst een Cetti's zanger en zelfs een grauwe gors werden waargenomen. Daardoor kwam het aantal soorten dat ooit door MUS-tellers in de Haagse regio is gezien, op maar liefst 135!

Zie voor dit rapport:
http://www.haagsevogels.nl/wp-content/uploads/2019/12/mus-rapport-2019.pdf.

Van deze uitgave verschijnt geen gedrukte versie. Ten slotte een speciaal woord van dank aan Germaine Pasmans die het rapport weer piekfijn heeft opgemaakt. Het verslag over 2019 wordt bij het begin van het komende telseizoen aan alle MUS-tellers gemaild.

Cursussen, lezingen en nog zoveel meer...

De Haagse Vogelbescherming geeft op allerlei manieren informatie over vogels. Via deze Wulp, op bijeenkomsten, tijdens excursies maar ook steeds meer digitaal. Onze leden kunnen via onze website *www.haagsevogels.nl* een keus maken uit het ruime aanbod. Hieronder geef ik u een overzicht van wat er allemaal mogelijk is. In de loop van dit jaar hopen we 'het aanbod' nog verder uit te breiden.

Het ringen van ooievaars

Jaarlijks worden voor wetenschappelijke doeleinden ooievaars geringd, onder andere door de HVB. Het is altijd spectaculair om te zien hoe de jonge vogels uit het enige tientallen meters hoge nest worden gehaald en zich dan 'dood' houden. Nadat de kleintjes geringd zijn, worden ze

weer in het nest teruggeplaatst en gaan de ouders gewoon door met voeden alsof er niets gebeurd is. Het is prachtig om dit alles van dichtbij te zien.

Cursus Vogelwachter

Voor diegene die enige '*vogelervaring*' heeft en behulpzaam zou willen zijn bij de vogeltelling of in een vogelrustgebied, is dit een unieke kans om meer betrokken te worden bij de vogelbeschermingsactiviteiten van onze vereniging.

Cursus Vogelherkenning

Twee keer per jaar – in het voorjaar en in het najaar – wordt een vogelherkenningscursus gegeven. In een excursie wordt het geleerde in de praktijk gebracht. Zie de aankondiging elders in deze Wulp.

Rondleiding in vogelrustgebied

Vogelrustgebieden zijn gebieden waar in het broedseizoen geen buitenstaanders mogen komen. De terreinen zijn afgesloten, zodat het echt rustgebieden blijven. Het is mogelijk om de rustgebieden in het najaar en de winter te bezoeken.
Tijdens een rondleiding wordt ingegaan op bijzondere waarnemingen, het beheer enz. In het jaarverslag vindt u informatie over de verschillende gebieden.

Grote Canadese gans met jongen

Open dagen vogelopvang De Wulp

Vier keer per jaar – op de eerste zondag van het kwartaal - wordt door onze vogelopvang een open dag georganiseerd met steeds weer een ander thema. Omdat er in de verschillende seizoenen steeds andere soorten vogels worden opgevangen, bie-

den deze dagen ook gelegenheid verschillende vogels een keer van heel dichtbij te zien.

Vogelbeschrijvingen op YouTube (zie video's)

Op onze website vindt u een overzicht van *'links'* naar interessante video's op YouTube. De filmpjes zijn bij uitstek geschikt om het gedrag van vogels te bekijken en te horen welke geluiden zij produceren. Bovendien zijn er goede beschrijvingen van vogels te zien en te horen.

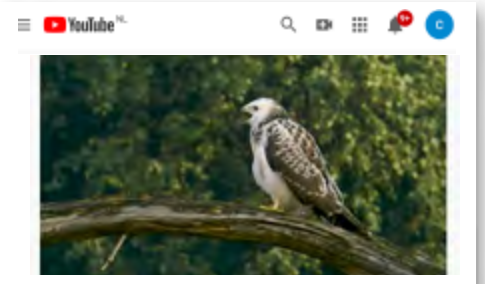

Wild in Nederland: biddende buizerd

https://www.facebook.com/HaagseVogels/

Interessante wetenswaardigheden over vogels worden iedere week gepubliceerd op onze Facebookpagina. Met fraaie foto's en informatie die nog niet algemeen bekend is en die bijzonder lezenswaardig is. De belangstelling groeit, er zijn nu ruim 750 vaste volgers.

Informatie over 286 Nederlandse vogelsoorten

Als u uitgebreide informatie zoekt over een specifieke vogel, geeft onze website u de *'link'* naar een uitgelezen plek waar u alles kunt lezen over de betreffende vogelsoort. Veel vogelsoorten zult u misschien nooit te zien krijgen, maar het kan toch boeiend zijn ze de revue te laten passeren.

https://nl-nl.facebook.com/vogelopvangDeWulp/

Ook onze vogelopvang De Wulp heeft een eigen Facebookpagina waarop regelmatig bijzondere foto's en filmpjes worden gepubliceerd zodat iedereen kan meeleven met het wel en wee van vogels in onze opvang. Deze pagina heeft ca. 3300 vaste volgers.

Zoals eerder is vermeld, kunt u al deze bovengenoemde informatie via onze website ***www.haagsevogels.nl*** opzoeken; klik op *"cursussen en lezingen"*.

Naast het hierboven vermelde aanbod zijn wij van plan nog meer activiteiten te ontwikkelen. Momenteel zijn we bezig met een nestkastenproject dat per wijk wordt gepresenteerd. Bovendien bieden we dit voorjaar opnieuw excursies voor niet-leden aan in het 'Haagse'. De wandelingen in Clingendael, Oosterbeek, Marlot en in het Haagse Bos trokken het afgelopen jaar veel belangstelling en leverden nieuwe HVB-leden op.

U merkt het, de 95-jarige HVB is vitaal en op veel fronten actief. Ga naar onze website en geniet!

Hans Elders

Vogels van de Nederlandse Rode Lijst

DOOR TOM LOORIJ

Deel 36: de dwergmeeuw

Vermoedelijk zal zelfs voor de wat gevorderde Haagse vogelaar de dwergmeeuw niet een soort zijn die hij vaak ziet. Hij heeft nooit ook maar in de verste verte in of rond Den Haag gebroed en zelfs niet in Zuid-Holland. Toch zullen trektellers op Scheveningen en op de Vulkaan hem wel goed kennen; ieder jaar komen er wel een paar duizend langs. En misschien wordt hij ook niet altijd herkend. Eigenlijk is het een verkleinde uitgave van de zwartkopmeeuw met zijn echt volledig zwarte kop. Daar lijkt hij beter op dan op de kokmeeuw die meer een chocoladebruine kop heeft en bovendien een witte nek. In het winterkleed herken je hem aan een donker kapje op zijn hoofd en een donkere band over de vleugels.

Voorkomen in Nederland

In 1942 was er het eerste broedgeval in Nederland ergens in Friesland. Tot 1956 heeft hij daar jaarlijks gebroed met een maximum van 35 paar in 1954. Daarna broedde hij daar pas weer in 1967 en 1968. Vanaf 1971 was het weer een jaarlijkse broedvogel, maar in heel kleine aantallen. In dat jaar nestelde hij in Flevoland en een jaar later verscheen hij ook als broedvogel in het Lauwersmeergebied. In 1972 waren er in het Lauwersmeer 7 paar, in 1978 na sterke schommelingen in de stand, is dat aantal uitgegroeid tot het maximum van 61 paar. Vanaf 1992 zijn er jaarlijks nog maar enkele broedparen in Nederland, zowel in het Lauwersmeer, in het IJsselmeer als het Deltagebied. Het nieuwe eiland, of beter groep van eilanden, in het IJsselmeer voor de kust van Andijk, de Kreupel, is de laatste jaren de enige regelmatig bezette locatie. In 2015 was er één broedgeval in Tienhoven.

Dwergmeeuw op de Rode Lijst

Opvallend is dat de dwergmeeuw op de eerste Rode Lijst die in 1984 verscheen, niet genoemd is. Kennelijk voldeed hij toen niet aan de criteria die destijds golden om op een Rode Lijst te komen. Dat waren toen heel andere criteria dan die bij latere lijsten worden gehanteerd en nu standaard zijn. Ook op de Rode Lijst van 1994 staat hij niet vermeld. Dat bleek later een vergissing te zijn hetgeen boven water kwam bij de opstelling van de Rode Lijst van 2004. Bij nadere analyse bleek hij toen wel degelijk een zeldzame broedvogel te zijn en is hij onterecht niet op de lijst van 1994 geplaatst. Bij de Rode Lijst van 2004 is dit daarom in de toelichting als correctie op de Lijst van 1994 vermeld. Op de Rode Lijsten van 2004 en 2016 staat hij nu vermeld en wel in de zwaarste categorie: *ernstig bedreigd*. Dat is natuurlijk terecht met een jaarlijkse broedpopulatie van één tot maximaal vijf paar.

Bedreigingen en beschermingsmaatregelen

Wat voor velen misschien verrassend is en in ieder geval minder bekend, is dat de dwergmeeuw van oorsprong eigenlijk een moerasvogel is. In die eerste jaren in Friesland bouwde hij zijn nesten, net als zwarte sterns, in moerassige vegetatie en zelfs op krabbenscheer. Je had dan ook soms gemengde kolonies van dwergmeeuwen en zwarte sterns. Het is opvallend dat het ene op zichzelf staand broedgeval bij Tienhoven in 2015 ook in een dergelijke biotoop was. De broedplaatsen in Friesland zijn verloren gegaan door de verslechterende waterkwaliteit en later door de moderne waterhuishouding en de toenemende recreatiedruk. En de grootste bedreiging vormden Engelse eierenverzamelaars, ongelofelijk dat dat toen nog in die tijd gebeurde! De dwergmeeuw verdween uit het Lauwersmeer in 1978 vooral door vegetatiesuccessie, verstoring door grote grazers en hoge predatiedruk door kokmeeuwen. Belangrijk was ook dat onderzoek uitwees dat het met die broedgevallen in het Lauwersmeer vooral om jonge, weinig ervaren vogels ging. Het broedsucces was dan ook uitermate slecht. Al waren er een behoorlijk aantal nesten, het aantal uitgevlogen jongen was minimaal en in veel jaren kwam geen jong groot. Daardoor was de kans op een stabiele, zich uitbreidende populatie klein.

Bij de huidige broedplaatsen is het grootste probleem dat de pioniersvegetatie die hij als broedplaats prefereert, snel dicht groeit en daardoor ongeschikt wordt. De Kreupel wordt daarom door Staatsbosbeheer, dat het eiland beheert, iedere winter volledig gemaaid en ontdaan van alle vegetatie. Met de aanleg van 'nieuwe natuur' lijken op zich overigens in Nederland voldoende locaties geschikt voor de dwergmeeuw. Alleen moeten die wel op de juiste manier worden beheerd om ze ook in de toekomst geschikt te laten blijven. Maar het allergrootste probleem om in ons land een blijvende, stabiele en zich uitbreidende populatie te krijgen is dat aanvulling vanuit het reguliere broedverspreidingsgebied noodzakelijk is. En dat ligt ver van Nederland weg in de Baltische Staten en Wit-Rusland. Want in het tussenliggende gebied in Denemarken en Duitsland is de situatie vergelijkbaar met die in ons land: slechts hier en daar verspreid op enkele locaties een klein aantal broedparen. Daarom is de kans groot dat er, althans voorlopig, geen grote levensvatbare broedpopulatie van de grond zal komen in Nederland.

Verwarring op de postzegel

Bij dit artikel staat een afbeelding van een postzegel met een dwergmeeuw uit de Verenigde Arabische Emiraten. De naamgeving op de zegel zorgt mogelijk voor verwarring. De vermelde naam Black-headed Gull is namelijk de Engelse naam voor de kokmeeuw. En het is wel duidelijk dat het geen kokmeeuw is. Wie denkt dat die Engelse naam dan bij de zwartkopmeeuw hoort, heeft het mis, want deze soort heet in het Engels Mediterranean Gull. En de dwergmeeuw? Die heet heel gewoon: Little Gull. Maar nu de vraag: staat er een dwergmeeuw afgebeeld op de zegel of een zwartkopmeeuw. De determinatie is eenvoudig. De zwartkopmeeuw heeft een veel zwaardere snavel (zelfs nog zwaarder dan die van de kokmeeuw), maar het belangrijkste is dat de zegel ook heel fraai de ondervleugel toont. En die is bij de dwergmeeuw heel donker, bijna zwart en bij de zwartkopmeeuw veel lichter, meer grijs.

De Bosuil is onze stadsuil

DOOR WIM KOOIJ

De naam 'bosuil' is juist gekozen maar het is toch ook een beetje onze 'stadsuil'. Zeker een compliment voor Den Haag. Ze voelen zich het beste thuis in (hoog) geboomte maar ondanks alle aanslagen op het stedelijk groen biedt onze stad gelukkig nog steeds perspectief voor deze mysterieuze verschijning. In lanen met oude bomen wordt de stilte van de nacht vaak onderbroken door onheilspellende klanken waar sommigen koude rillingen van krijgen. Met als producent dus de bosuil die je overdag zelden ziet. Hij zit stilletjes verstopt in holen, doet een dutje en valt met zijn schutkleur nauwelijks op.

Angst

Ook al is hij niet groter dan een kraai, met zijn algehele verschijning, de ronde kop en de grote zwarte ogen boezemt de bosuil angst in. Dat ze ook echt eng zouden zijn doet de wetenschappelijke naam, *Strix aluco,* vermoeden. Het betekent iets als vampier-katuil.

En dan is er dus nog die wat spookachtige roep, beginnend met de eentonige 'hóeeee' en dan een trillend hoehoehoehoehoe'. Dit wordt dankbaar gebruikt bij Halloween en andere happenings waar griezelen centraal staat. Op die roep kan bovendien nog een ijselijke kreet volgen van een vrouwtje dat mogelijk belang stelt in deze man. Je hoort het vooral op winteravonden, want al kort na de jaarwisseling krijgen ze nesteldrang.

Plaatstrouw

Bosuilen zijn standvogels en zeer plaatstrouw. Ze brengen hun gehele leven vaak op dezelfde vierkante kilometer door.

Onze binnenduinbossen zijn populair. In het eiken- en beukenbos aldaar is veel van hun favoriete voedsel. Braakballen laten zien wat bosuilen zoal consumeren. Muizen zijn favoriet, maar ook wormen, kikkers, ratten en soms jonge konijnen kunnen na het uitpluizen van de bal worden gedetermineerd.

Paartjes blijven doorgaans bij elkaar. Echter zodra er een van beiden overlijdt is er geen sprake van een lange rouwperiode maar volgt al snel de zoektocht naar een nieuwe partner. Dat kan gepaard gaan met een verhuizing, maar het zoekgebied blijft altijd binnen een straal van enkele kilometers. Uit de Amsterdamse Waterleidingduinen is een verhaal bekend van een vrouwtje dat na 10 jaar weduwe was geworden. In die periode had ze slechts drie jongen grootgebracht. Met een nieuwe partner vestigde ze zich verderop in een net iets gunstiger territorium. Daar kwam ze in de laatste drie jaar van haar leven tot de omgekeerde score: ze bracht nog 10 jongen groot!

Hoewel ze meestal al veel eerder sterven kunnen bosuilen de voor een vogel respectabele leeftijd van 20 jaar bereiken. Soms slaan ze met broeden een of meer jaren over. Het voedselaanbod lijkt bij de 'go-no go'-beslissing een rol te spelen. Voedselschaarste is – naast predatie en verstoring – de hoofdreden van het feit dat van alle broedpogingen nauwelijks de helft succesvol is. Wanneer er toch een of meer jongen uitvliegen dan zijn die enige tijd zeer kwetsbaar. Zodra ze een maand oud zijn vliegen ze uit maar hun vliegkunst is dan nog abominabel slecht. Met als gevolg dat ze weleens op de grond belanden en dan kansloos zijn tegenover predatoren als de vos.

Toe- en afname

Tot in de jaren 60 waren ze schaars in grote delen van West-Nederland maar daarna volgde een spectaculaire uitbreiding. Waaraan die toename toen lag is niet helemaal duidelijk. Opvallend is dat de vooruitgang van de bosuil samenviel met de sterke achteruitgang van de iets kleinere ransuil en de veel kleinere steenuil. Bijna ieder zichzelf respecterend park in Den Haag en Wassenaar heeft langzamerhand wel zijn eigen bosuil. Meestal blijft het bij één territorium vanwege de omvang daarvan. Jonge vogels zoeken hun heil vaak op korte afstand van de plek waar ze uit het ei zijn gekropen of grijpen hun kans een vrijkomende plek in te nemen. Geen wonder dat op sommige 'A-locaties' al decennialang bosuilen broeden, soms ook in stadswijken tussen de huizen. De Van Montfoortlaan en de Van Mojalenlaan in het Benoordenhout, zijn beide gezegend met een fraaie groenstrook tussen de rijbanen. Er gaat bijna geen jaar voorbij zonder bosuilen.

Toch gaat het in onze duinen, het gebied waar de meeste bosuilen nestelen, al enige tijd minder goed. Een eerste terugval qua aantallen was er rond 1990 toen de vos aan zijn opmars begon. De populatie blijft gestaag achteruitgaan. Oorzaak is vermoedelijk de toename van andere predatoren zoals de havik die hoger in de pikorde staan. De voedselconcurrentie neemt toe waardoor bijvoorbeeld het konijn wat minder vaak op het uilenmenu staat. Verder speelt de verschraling van het voedselaanbod in het duin, zoals de gaandeweg dalende muizenstand, een negatieve rol.

Nestkast

De (bos)uilen-nestkast heeft de laatste decennia aan populariteit gewonnen. Toch

RINGFOTO FOCUS VOORBURG

SPECIAALZAAK VOOR VOGELAARS

Swarovski BTX

Kijken was nog nooit zo comfortabel!

Test het uit bij ons

(altijd op vooraad)

OLYMPUS LS-12

Leer vogelgeluiden door ze zelf op te nemen.
Met ingebouwde microfoon en aansluiting voor externe microfoon

GITZO CARBONSTATIEVEN

Licht van gewicht maar zeer stabiel en afgewerkt tot in het laatste detail

bekijk het totale assortiment in onze webshop of kom langs in Voorburg

MINOX DTC-700 WILD CAMERA

Wat loopt er in m'n tuin als ik het niet zie? Je weet het met deze wildcamera! De bewegingssensor activeert de camera die een foto of filmpje maakt.

bekijk het totale assortiment in onze webshop of kom langs in Voorburg

OPTICRON MM4 50 ED

Super compacte telescoop met verbluffend hoge kwaliteit die ideaal is tijdens vakantie, vogeltrips e.d.

- Spatwaterdicht
- Combineerbaar met veel oculairen.
- Dubbel scherpstel systeem
- rechte inkijk mogelijk

RINGFOTO FOCUS

Openingstijden

Ma:	12:00 - 18:00
Di:	09:00 - 18:00
Wo:	09:00 - 18:00
Do:	09:00 - 20:00
Vr:	09:00 - 18:00
Za:	09:00 - 17:00

Koningin Julianaplein 10
2274 JD Voorburg
070 3863519
www.cameracompleet.nl
voorburg@ringfotofocus.nl

is het geen doorslaand succes. Er zijn meerdere voorbeelden van fraaie op maat getimmerde kasten die hoog in een oude eik worden bevestigd, waarna de uil besluit toch een paar bomen verderop te gaan zitten, gebruikmakend van een natuurlijke nestholte. De uilenkast blijft vervolgens niet onbewoond, maar wordt regelmatig ingepikt door een paar kauwen. Ook komt het voor dat een bosuilenpaar het wel heeft geprobeerd in die nestkast, maar dat ze door dominante kauwtjes zijn verjaagd. De laatste jaren is er ook steeds vaker sprake van boommarters, schavuiten die de nestkasten kraken.

Jaloersmakende nek...

Even iets heel anders. Ik ben vaak jaloers op de bosuil, meer exact op hun soepele nek. Waar de fysiotherapeut mij al vaak - met wisselend succes – behandelde omdat ik mijn nek weer een kwartslag wilde kunnen draaien, is de bosuil zó lenig dat hij zijn nek bijna 270 van de 360 graden kan draaien. Driekwart rond dus! Dat komt ze dan ook wel weer goed uit want hun star gerichte ogen kunnen ze niet verdraaien in hun kassen.

Jagen in het donker

Dat het nachtvogels zijn die goed kunnen zien in het donker zal voor weinigen een verrassing zijn. Minder bekend is dat ze ook onvoorstelbaar goed kunnen horen. Zelfs zó goed, dat ze op hun gehoor kunnen vertrouwen om te jagen wanneer het aardedonker is. De richting van het geluid weet de bosuil nauwkeurig te bepalen. Voor muizen en kikkers, maar ook vogels als roodborsten is dat een onheilspellend gegeven. Het kan immers betekenen dat plotseling, op ieder willekeurig tijdstip van de nacht hun laatste uur heeft geslagen...

Welkom nieuwe leden!

M. Zeemering, Den Haag
D.D.M. Dierick, Den Haag
I. Steup, Den Haag
H.J. Kapteyn-Streef, Den Haag
A.R.R. ter Haar, Den Haag
A.H. Viets, Voorburg
D.W.H. Joanknecht, Voorburg
G. de Jongh, Den Haag
D. Akkerhuis, Den Haag
D.G. van der Vliet, Den Haag
C. Gramberg, Den Haag
A. de Graaf, Den Haag
B.J. Buitenweg, Den Haag
L. Fabriek, Den Haag
C.A. van Woerkom, Den Haag
J. Leenheer, Hardenberg
K. Riemens, Voorburg
J.B. Dekker, Den Haag
P. Tissen-Vreeburg, Den Haag
Fam. Van der Maas, Den Haag
T. van Dijk, Den Haag
P.G. van Leeuwen, Den Haag
E. van der Werf, Den Haag
S. van Vleuten, Leiden
J.M. van Leeuwen, Den Haag
E. Pieterse, Scheveningen
F.D. Sondheimer, Den Haag
A.W. van der Sterren, Den Haag
Iver Hoorweg, Den Haag
Brune Hoorweg, Den Haag
R.F. Ewing, Den Haag
H.L.J. Walhain, Den Haag
L.M.J. van Dongen, Den Haag
A.C.M. Hegge, Den Haag
R. Idema, Den Haag
J.A.M. Driesse, Den Haag

Dag(deel)excursies

Het informatie telefoonnummer voor algemene vragen aan de Commissie Excursies en Lezingen (CEL) is voor de komende periode 06-26300620. Informatie over de 'spelregels' rond excursies vindt u op *www.haagsevogels.nl*

Zondag 15 maart 2020
Landje van Geijsel en Polder Ronde Hoep

Dagexcursie met eigen vervoer, voor informatie zie www.haagsevogels.nl

Wij brengen een bezoek aan vogelwalhalla Landje van Geijsel. Inmiddels beroemd vanwege de vele grutto's en ook IJslandse grutto's. Maar je kunt er ook veel andere leuke vogelsoorten observeren. Daarnaast bezoeken wij de oude polder Ronde Hoep. En een wandeling door Polder Groot Mijdrecht mag op zo'n dag natuurlijk niet ontbreken.

Leiding: André Kommer (06-41153365) en Muriel Kommer (06-51539821)

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Tijdstip: 08:30 uur

Opgave: vooraf opgeven bij het contactadres

Kosten: vervoer

Zondag 29 maart 2020
Maasvlakte

Lange ochtendexcursie met eigen vervoer, voor informatie zie www.haagsevogels.nl

Vandaag gaan we naar de Maasvlakte. Wij beginnen bij de Vogelvallei en de Slufter. Hier gaan wij op zoek naar de vele vogels die deze gebieden herbergen. Daarna zullen we het uitgestrekte strand gaan bekijken.

Leiding: Marcel van Rooijen (06-29516778)

Tijdstip: 08:30 uur

Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Appelgaarde (Voorburg)

Opgave: vooraf opgeven bij het contactadres.

Kosten: vervoer

Zaterdag 18 april 2020 – Kampina en de Mortelen (Boxtel)

Dagexcursie met eigen vervoer, voor informatie zie www.haagsevogels.nl

De Kampina is een groot heidegebied met droge en natte heidegronden, beekdalen, bossen en vennen. Vanaf het dorp Lennisheuvel bij Boxtel rijden we gezamenlijk naar een parkeerplaats bij de Kampina, waar we een wandeling maken langs meerdere biotopen. We maken hier kans op het spotten van o.a. diverse spechtensoorten, goudhaantjes, matkoppen, staartmezen en uit het zuiden teruggekeerde zangertjes. Na bezoek aan een horecagelegenheid verplaatsen we ons naar natuurgebied de Mortelen met een sterke afwisseling in begroeiing: aan de ene kant vochtige weiden en loofbos, aan de andere kant kleine akkertjes en naaldbos. Wellicht horen we hier al fitissen en staan de bosanemoontjes in bloei. We sluiten de dag af met een drankje.

Leiding: Chris Snik (06-38616271)

Tijdstip: 08:00 uur *(let op: dus niet om 08.30 zoals gebruikelijk)*

Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Opgave: deelname vooraf opgeven bij het contactadres

Kosten: vervoer

Zaterdag 2 mei 2020
Marker Wadden

Dagexcursie met eigen vervoer, voor informatie zie www.haagsevogels.nl

Met de veerboot - een klassiek tall ship - varen we vanuit Lelystad-haven naar de eilandengroep de Marker Wadden. Alleen het haveneiland is opengesteld en daar zijn wan-

Let op: bij een aantal activiteiten wordt afgeweken van de gebruikelijke verzamel- en vertrektijd. U vindt de juiste tijden vermeld bij de typering van de excursies hieronder. We zijn bereikbaar via *hvbexcursies@live.nl*

delpaden aangelegd met een totale lengte van 12 km. De eilanden zijn opgespoten met een slib-zand-kleimengsel en dat vormt een unieke combinatie, die niet eerder is vertoond. De eilanden zijn ontworpen vanuit de visie 'werken met de natuur'. We vinden naast allerlei pioniervegetaties de vogelsoorten die bekend zijn van de wadden: lepelaar, visdief, dwergstern, scholekster, bontbek-, kleine en strandplevier en de ijseend. Maar ook komen er voor de kleine karkiet en de witte kwikstaart, kortom te veel om op te noemen. Er zijn drie (vogel)kijkhutten op het eiland. In de namiddag varen we weer terug.
Leiding: Henk Wardenaar (06-44670470)
Tijdtip: 08:00 uur *(Let op, dus niet om 08.30 uur), de boot vertrekt om 10 uur.*
Verzamelpunt: parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Appelgaarde (Voorburg)
Opgave: vooraf opgeven bij het contactadres vóór 15 april.
Kosten: vervoer, plus P-tarief parkeergarage, plus ticket veerboot inclusief entree van het eiland (schatting ticket: € 20,-). Het ticket bestelt u zelf op de website van de Marker Wadden – Natuurmonumenten.
NB: bij het opstellen van deze tekst ontbreken de precieze gegevens omtrent de kosten van de veerboot. Zie de schatting. Daarover ontvangt u later bericht.

Zaterdag 16 mei 2020
Meijendel, nachtegalenexcursie

Vroege ochtendexcursie, voor informatie zie www.haagsevogels.nl
We maken vanaf boerderij Meijendel een wandeling van 6 kilometer, ook richting zeereep, voor een zo gevarieerd mogelijk vogel-(geluiden)festival. We gaan niet speciaal op zoek naar de nachtegaal omdat deze zich overal in het gebied laat horen.
Leiding: Ton Haase (06-12721879)
Verzamelpunt: bezoekerscentrum De Tapuit
Tijdstip: 07:00 uur *(Let op: niet om 08:30 uur zoals gebruikelijk)*
Opgave: vooraf opgeven bij het contactadres.
Kosten: geen

Zaterdag 30 mei 2020
Zoetermeer Buytenpark

Lange ochtendexcursie met eigen vervoer, voor informatie zie www.haagsevogels.nl
Na het succes van vorig jaar gaan we ook dit jaar weer in het voorjaar naar het Zoetermeerse recreatiegebied Buytenpark en de polders van Stompwijk. We bezoeken niet alleen het park, maar lopen ook een eind het weidegebied in op zoek naar weidevogels en hun kuikens. Naast weidevogels komen er in dit gebied ook nog patrijzen, mussen en andere boerenland vogels voor. De hoger gelegen dijk rond de polder biedt een goed uitzicht over de percelen. Neem je telescoop mee als je die hebt. Maar ook met een verrekijker zal er genoeg te zien zijn. De wegen en paden zijn goed begaanbaar, maar vanwege de afstand (7,5-10km) is toch wel enige wandelconditie vereist.
Leiding: Michèl Gieskens (06 2322 7541)
Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)
Tijdstip: 06:30 uur *(Let op: 2 uur vroeger dan normaal!)*
Opgave: vooraf opgeven bij het contactadres
Kosten: vervoer

Lezing door Henk Wardenaar over de Marker Wadden op maandagavond 23 maart 2020

De vijf eilanden van de Marker Wadden zijn opgespoten in het Markermeer met een slib-zand-kleimengsel. Het is een bijzondere en unieke combinatie. De eilanden zijn ontworpen vanuit de visie 'werken met de natuur'. Van de vijf eilanden is alleen het Haveneiland opengesteld voor het publiek. Er zijn wandelpaden aangelegd met een totale lengte van 12 km. Op dit eiland vind je drie vogelkijkhutten. Na aankomst is het de pioniersvegetatie die het eerste de aandacht trekt. Maar al snel hoor je bekende en minder bekende vogels. Natuurlijk de soorten die we al kennen van het Waddengebied: lepelaar, visdief, dwergstern, kluut, scholekster, bontbek-, kleine en strandplevier. Maar ook komen we er de kleine karkiet en de witte kwikstaart tegen. Een bijzondere mix die te groot is om hier op te noemen, maar tijdens de lezing aan bod zal komen. Henk Wardenaar is eilandwachter op de Marker Wadden en binnen de Haagse Vogelbescherming verantwoordelijk voor het lezingen- en excursieprogramma.

De lezing vindt plaats op maandagavond 23 maart 2020 in het Benoordenhuis, Bisschopsstraat 5, 2596 XH Den Haag en begint om 20.00 uur. U vindt het Benoordenhuis naast het Maerlant Lyceum. Als bijdrage in de gemaakte kosten vragen we de bezoekers een entree van € 3,–.

Vacatures

Secretaris CEL

De secretaris van de Commissie Excursies en Lezingen is de spin in het web van de CEL. Hij of zij werkt nauw samen met de voorzitter om het excursie- en lezingenprogramma van de HVB vorm te geven. De CEL bestaat uit de voorzitter, een secretaris, de penningmeester, een lezingenorganisator en twee leden. De taken van de secretaris zijn: het eens per kwartaal opstellen van de agenda voor de CEL-vergadering, het rondsturen van relevante stukken, de CEL-vergaderingen verslaan, het opstellen van de excursielijst en de lezingencyclus. In afstemming met de PR-commissie worden teksten over cursussen geplaatst. Het tijdsbeslag voor de invulling van de functie is ca. een halve dag per maand.

Excursieregelaar CEL

De excursieregelaar ontwikkelt samen met de andere leden van de CEL het excursieprogramma voor drie kwartalen per kalenderjaar. In de zomer zijn er geen excursies. Hij of zij onderhoudt contacten met de excursieleiders en zoekt ook nieuwe excursiebestemmingen uit. Naar schatting zal deze functie u hooguit een halve dag in de maand kosten.

Informatie kan worden ingewonnen bij de voorzitter van de CEL Henk Wardenaar op nummer 06-44 670 470.

Reacties binnen 14 dagen na het verschijnen van dit blad s.v.p. mailen aan de voorzitter *wardenaar45@zonnet.nl*.

COLUMN

Beau Geste-roodborst

DOOR IDDE LAMMERS

Het is op de kop af 30 jaar geleden dat ik voor het eerst een natuurcolumn schreef. Het was in het studentenblad van de Hogeschool Rotterdam en omstreken. 'Patatduif' heette het stukje. Ik beschreef zijn ergernis over de stadsduiven die zich in het centrum opdringerig gedroegen rond de frietkraam van Bram Ladage. Ik stuurde de column op naar het natuurtijdschrift Grasduinen in de hoop op een stageplaats. De toenmalige hoofdredacteur en helaas vorig jaar overleden Frans Buissink nodigde me uit voor een kennismaking. "Leuk geschreven hoor," zei hij over mijn tekst, "maar bij Grasduinen schrijven wij altijd over de liefde voor de natuur, over bewondering voor alles wat leeft. Waarom kraak jij duiven af?" Hier had ik geen antwoord op. Hij had helemaal gelijk. Je bent nooit te jong om te leren...

Het is een behoorlijke sprong van mijn eerste publicatie naar mijn laatste. Hij zit nu nog in een openstaand document in deze computer. Voor 'Vogels' schrijf ik een artikel over het leren herkennen van vogelgeluiden en het plezier dat je daaraan kunt beleven. Het moet een stukje worden voor de 'beginnende vogelaar'. Het is niet moeilijk me daarin in te beelden. Oké, ik kan best wat soorten met mijn oren op naam brengen, maar een visuele bevestiging is toch altijd welkom.

Voordat ik Dick de Vos interview, de vogelgeluidenkenner van Nederland, lees ik zijn boek 'Veldgids Vogelzang'. Zeker in de eerste hoofdstukken gaat er een wereld voor me open. Dat vogels zowel zingen als roepen, wist ik wel. Maar dat sommige mannetjes ook nog een speciale zang hebben, vlak voor de copulatie met een vrouwtje wist ik niet. En groenlingen zingen niet alleen om hun territorium af te bakenen of een partner te lokken, maar zingen ook met een sociale functie. Ze duiden er hun aanwezigheid mee aan. Vogels die hun territorium afbakenen wisselen volgens De Vos regelmatig van plek. Ze doen dit niet alleen om de grenzen van hun opgeëiste plekje te markeren, maar wekken er bij indringers ook de suggestie mee dat er in het gebied verschillende mannetjes aan het zingen zijn! Dit wordt de Beau Geste-theorie genoemd. Naar de Franse soldaat uit het Vreemdelingenlegioen die in zijn eentje een heel fort verdedigde, door geweren naast zijn dode makkers te leggen en die één voor één af te schieten. Diezelfde avond ontmoet ik Beau Geste op de hoek van de straat. Het is nog winter, maar een roodborst oefent op de hoek van de Barbeeldam zijn territoriumzang, als ik na tien minuten terugloop, heeft Beau zich tijdelijk gevestigd in een boom aan de naastgelegen Brasemdam. Vogels blijven je verwonderen. Ik heb ze nooit meer afgekraakt.

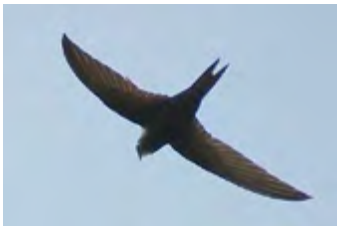
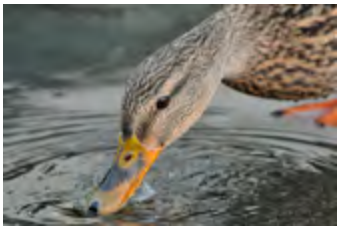

De codenaam van het project is Musgiereend

Wilt u waargenomen huismussen, gierzwaluwen en eenden doorgeven?

DOOR TOM TOORIJ

Het gaat niet goed met de huismus in de Haagse regio. De soort is in Nederland in de 21ste eeuw sterk in aantal teruggelopen. Bij ons nog meer dan je op basis van het landelijke beeld zou verwachten. De merel is de huismus gepasseerd als meest algemene broedvogel. Veel van de gegevens over de stand van de huismus komen uit het MUS-project* van Sovon. Een flink aantal leden van de Haagse Vogelbescherming (HVB) telt mee. In Den Haag staat de huismus op de 19de plaats van meest waargenomen soorten, terwijl hij op de landelijke lijst op de 6de plek eindigt. Een groot aantal wijken is, ook in de randgemeenten, volstrekt huismusloos. Een sluitende verklaring is er nog niet. Een paar dingen weten we wel. Veel nieuwbouwwoningen met platte daken zijn ongeschikt voor de huismus. Daarnaast worden bestaande muskolonies onder andere bedreigd door grote renovatieprojecten. Ook rommelhoekjes in tuinen, waar hij altijd heerlijk naar voedsel kan zoeken, worden door enthousiaste tuinliefhebbers opgeruimd. Jammer voor de vogels.

Het plaatje dat uit het MUS-project komt is echter niet compleet. Onze stadsvogeldeskundige en Gouden Wulp-drager, Martin van de Reep, vult dit aan met eigen waarnemingen. Maar omdat hij niet in zijn eentje de mussenstand van een hele stad in kaart kan brengen, vraagt hij de hulp van alle HVB-leden. Dus als je broedende huismussen in je omgeving weet: geef dit door aan Martin! Dat kan het hele jaar door, ook als het broedseizoen al is begonnen. Hierbij is de exacte locatie van het grootste belang, dus graag de straat en het huisnummer vermelden waar u broedende huismussen vermoedt. U kunt uw melding eventueel aanvullen met het geschatte aantal mussen, of de kolonie er al lang zit en, heel belangrijk, of de nesten gevaar lopen door bouwactiviteiten. Mail uw waarnemingen naar *giermus@ziggo.nl*. Martin is er blij mee en neemt mogelijk contact op voor aanvullende informatie.

Gierzwaluwen

Wat hierboven over de huismus is gezegd, geldt ook voor de gierzwaluw. Die staat gelukkig bij ons in Den Haag op de 5de plaats qua algemeenheid. Landelijk is het overigens de meest algemene stadsvogel. Maar ook zijn broedplaatsen kunnen ten prooi vallen aan renovatieprojecten. Dus als u

** Meetnet Urbane Soorten*

gierzwaluwen weet te zitten, houdt Martin zich ook aanbevolen voor een melding.

Wilde eend

Een andere, heel bekende, soort waarvan je niet zou verwachten dat hij in aantal terugloopt, is de wilde eend. Zelfs landelijk is er van zo'n achteruitgang sprake dat hij door Vogelbescherming Nederland en Sovon in 2020 is uitgeroepen tot 'vogel van het jaar'. Op alle mogelijke manieren zal in 2020 onderzoek naar de wilde eend worden gedaan om erachter te komen wat er aan de hand is. Mogelijk komen er te weinig jongen groot om de populatie in stand te houden. Ook in Den Haag horen wij geluiden van bewoners en ook van vogelaars, dat ze zo weinig jonge eendjes zien. En als er jonge eendjes zwemmen, zijn die een tijdje later spoorloos verdwenen. Daarom wordt iedereen ook opgeroepen om alle wilde eenden die hij ziet door te geven. Geef s.v.p. de locatie door, of er jongen zijn, hoeveel en of die groot worden.

Het probleem van een goede determinatie in de stad is wel, dat wij in het stedelijk gebied ook te maken hebben met halftamme eenden, in vogelaarjargon 'soepeenden' genoemd. Het beste onderscheid is dat soepeenden, zowel woerden als vrouwtjeseenden, ergens witte veren hebben. Soms heel opvallend, soms een kleiner plekje. Woerden van soepeenden hebben bijvoorbeeld vaak een vrij brede witte halsband of juist geen. Een echt 'wilde' wilde eend heeft altijd alleen een heel smalle. Melding van wilde eenden kunt u doen bij schrijver dezes die het eendenonderzoek voor 'vogel van het jaar' in onze regio organiseert. Mijn mailadres is *tloorij@xs4all.nl*.

Westduinpark, vier vroege ochtendwandelingen in april

In april zal Ton Haase op donderdagen weer vroege vogelwandelingen in het Westduinpark verzorgen. De bedoeling is dat (beginnende) vogelaars kennismaken met de broedvogels van het duingebied en hun zang. Elke week wordt dezelfde route gelopen en zullen er nieuwe vogels en geluiden bij komen. Er is een aantal vogelkenners aanwezig waardoor ook de deelnemers die achteraan lopen niets hoeven te missen. Opgave vooraf is niet nodig.
Het meebrengen van uw hond is niet toegestaan.

Verzamelpunt: ingang Westduinpark, hoek Laan van Poot-Fuutlaan te Den Haag.
Wanneer: donderdag 2, 9, 16 en 23 april.
Tijdstip: van 06:30 tot 08:00 uur.

Welkom in ons 'heidehuisje' met een eigen kijkhut in het Reestdal in Drenthe. Nico de Haan ging u voor: 'Als je niet aangestaard wordt door de Schotse Hooglanders dan word je wel begluurd vanaf de kale topjes van het struikgewas door de roodborsttapuiten.
Nieuw is een laadpaal voor elektrische auto's. www.heidehuisje.nl 06-81525089

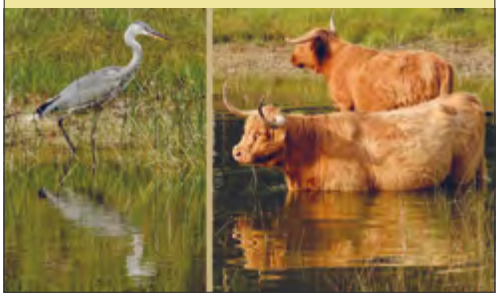

Terugblik op 2019

DOOR SHARON LEXMOND

In deze bijdrage willen we u graag vertellen over een aantal speciale patiënten die we in het jaar 2019 binnenkregen.

kluut

Als eerste kwam in maart een gewonde kluut binnen. Hij had een flinke hondenbeet en heeft de eerste dagen intensieve zorg gehad. Zijn wonden zijn behandeld en gehecht en ook kreeg hij een antibioticakuur. Na ongeveer 4 weken behandeld te zijn, mochten wij hem in goede gezondheid vrijlaten bij de 'Wollebrand' waar hij enkele dagen later nog teruggezien is door vogelaars. Deze vogel is vlak voor zijn vrijlating geringd door één van onze vaste ringers en zal hopelijk bijdragen aan het ringonderzoek van Sovon.

Een zwarte specht

Begin juli kregen we een heuse zwarte specht binnen in de opvang! Dat is nog best vreemd aangezien zij niet voorkomen in onze regio. Het dier was dan ook in Venlo gevonden door een vrachtwagenchauffeur die niet van zijn route mocht afwijken. Bij zijn eindstop in Alphen aan de Rijn, belde hij de lokale dierenambulance die de specht vervolgens naar ons bracht. Hij had een flinke klap gemaakt, een bloeding in zijn oog én een vleugel die niet meer functioneerde. Röntgenfoto's lieten niets afwijkends zien, tóch konden we met onze vingers wel degelijk

zwarte specht

een afwijking voelen. Hokrust en ondersteuning met vitaminen en mineralen zorgden ervoor dat deze vogel tóch volledig revalideerde! We hebben contact gezocht met verscheidene vogelaars om een goede plaats te vinden om hem vrij te laten. Dat steekt nogal nauw, want de zwarte specht stelt behoorlijk wat eisen aan een geschikte habitat. Na zes weken is de zwarte specht geringd en vrijgelaten bij het Vierhouterbos op de Veluwe.

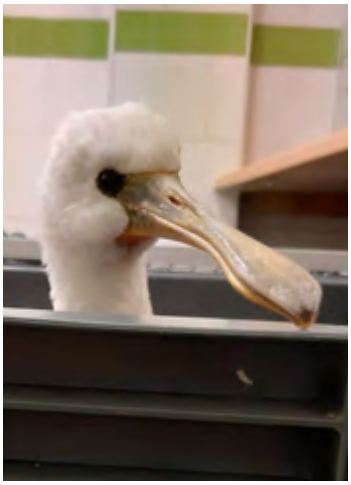

lepelaar

Een lepelaarsjong

Begin augustus kregen we via dierenambulance regio Leiden een zeer verzwakt lepelaarsjong binnen. Het was onze eerste! Het diertje zat onder de luizen en was sterk vermagerd. Na de eerste kritieke fase, is hij erg goed opgeknapt en sterker geworden. We hebben overlegd met verschillende mensen van de Lepelaarwerkgroep om een geschikte vrijlaatplaats te kiezen. De tijd begon te dringen, want de lepelaar moest mee met de trek... De eerste twee pogingen om hem vrij te laten mislukten. Maar ook hier was drie maal scheepsrecht. Bij de Schelphoek in Zeeland zat nog een flinke groep lepelaars waar 'ons' jong bij mocht aansluiten.

Niet één maar twee papegaaiduikers

Maar over deze jongens is veel meer te vertellen! Afgelopen jaar hebben we namelijk twee 'clowns van de zee' in huis gehad. Beide niet uit onze regio, maar ze werden vanuit andere centra naar Vogelopvang de Wulp gebracht. De revalidatie van zeevogels is namelijk een vak apart. En om dat op een goede manier voor elkaar te krijgen zijn twee onmisbare zaken nodig: expertise en de juiste faciliteiten. De expertise hebben we gelukkig in huis en we zijn blij dat we dankzij de verbouwing ook geschikte zwembaden hebben...

Eind september kregen we de vraag van Vogelklas Karel Schot of wij de zorg voor een papegaaiduiker op ons wilden nemen. Het beestje was uitgeput aangetroffen op een pier in de Botlek. Ons antwoord was 'natuurlijk'. Na de stabilisatie is hij onze kant op gekomen voor verdere behandeling. Wij hebben zijn bloedwaarden uitge-

papegaaiduiker

breid gecheckt en toen deze goed bleken, is het dier gewassen en kreeg het de tijd 'waterdicht' te worden. Dat ging gelukkig volgens het boekje! Na een kleine twee weken is de papegaaiduiker in overleg met deskundigen én in bijzijn van medewerkers van Vogelklas Karel Schot losgelaten op de Brouwersdam waar hij het ruime sop koos.
De tweede papegaaiduiker zit tijdens het schrijven van dit stukje nog in behandeling. Deze jongeman komt uit een vogelopvang in Den Helder. Vooralsnog gaat het heel goed met hem dus wellicht leest u in het meinummer van 'De Wulp' hoe het met deze komische knapperd is afgelopen...

De kwartelkoning

Op 13 september kregen we deze kwartelkoning binnen. Een schuw en bijzonder vogeltje. Hij kwam binnen als raamslachtoffer en kon gelukkig vrij snel erna, voorzien van een ring weer worden losgelaten. Tsja, soms is er verder gewoon weinig extra over een patiënt te melden...

kwartelkoning

In 2019 ving Vogelopvang de Wulp meer dan 10.000 vogels op!

Helaas groeit het aantal binnengebrachte dieren bij onze opvang in de laatste jaren nog steeds met enkele procenten per jaar. In 2018 waren het er 9.922 en in 2019 ging het om 10.393 zieke of gewonde vogels. In de grafiek kunt u zien om welke soorten het gaat. Ongeveer de helft van de patiënten behoort tot de categorie duiven en meeuwen. De groei van bijna 5% in 2019 wordt mede veroorzaakt doordat er een aantal opvanggelegenheden in en buiten de regio moesten sluiten. De toenemende verkeersdrukte en het aantal gebouwen – botsingen - speelt ook een negatieve rol. Meer informatie over het wel en wee van Vogelopvang de Wulp in het Jaarverslag 2019 en natuurlijk – met veel foto's en filmpjes - op *www.facebook.com/vogelopvangdewulp/*.

2019: Aantal vogels per vogelgroep

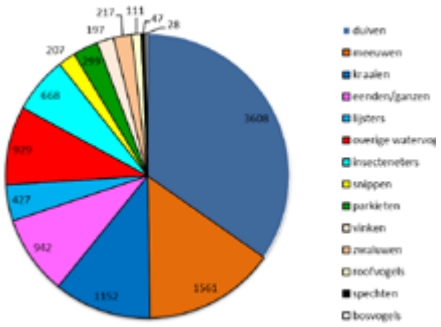

2018: Aantal vogels per vogelgroep

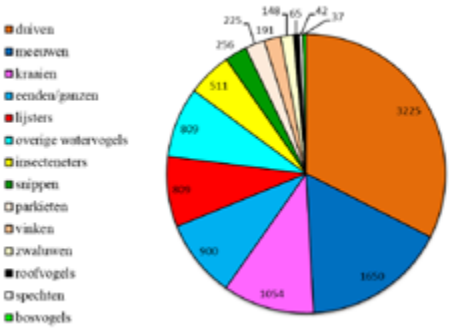

Innovatief HVB-lid schiet kleine vogels te hulp

In de winter lokken we vogels naar ons balkon of achtertuintje. We bieden zaadjes, meelwormen, gedroogde insecten, vetbollen, een enkele broodkorst, pindasnoeren enz. aan. Allemaal om de vogels te kans te geven 'op te vetten' zodat ze de winter goed zullen doorstaan. En natuurlijk ook om ze van dichtbij te kunnen bekijken. Maar al te vaak worden de kleintjes weggejaagd door brutale grote rakkers. Kauwtjes, duiven, kraaien, halsbandparkieten snaaien het voedsel weg voor de kleine zangvogels. Zij komen pas aan bod als de grote jongens zijn vertrokken en moeten het doen met de restjes... Dat ging André Smit te ver. Hij ontwierp een voedersilo die de kleintjes doorlaat, maar de grootjes buiten de deur houdt.

De bollen van Smit

De Bomenkapper

De Bomenkapper kapt of snoeit uw boom veilig, voor een vriendelijke prijs en met aandacht voor het dierleven in uw tuin.

De Bomenkapper:

- kan voor u takkenrillen en houtstapels bouwen
- gebruikt alleen milieuvriendelijke brandstof en olie
- geeft ecologisch advies bij de keuze van een nieuwe boom en kan deze ook voor u planten.

Voor gratis en vrijblijvend advies over de mogelijkheden en een prijsopgave, neem contact op met

Peter Waenink
06 - 13752132
070 - 7852161

www.bomenkapper.nl **info@bomenkapper.nl**

TEKST EN FOTO'S TOM LOORIJ

Mezen

Misschien hebt u zich al afgevraagd waarom ik nog steeds niet over de meest bekende tuinvogelsoorten, de leden van de mezenfamilie, heb geschreven. Welnu, hier dan eindelijk een verhaaltje over mezen. In onze tuin komen we vier soorten mezen tegen: koolmees, pimpelmees, staartmees en zwarte mees.

De koolmees

Dat is ongetwijfeld de meest algemene mezensoort. Hij is het hele jaar in de tuin te zien. Een enkele keer nemen we er 5 of 6 tegelijk waar, maar meestal varieert het wekelijkse aantal van 2 tot 4. Het is overigens nog knap lastig als je precies het aantal mezen wilt tellen dat tegelijk in je tuin rondfladdert. Want dat doen ze, ze zijn zo ontzettend rusteloos, vliegen van het ene soort voer naar het andere of vliegen opeens de lijsterbes in die een paar meter van ons 'voerboompje' staat. Maar een paar seconden later zitten ze weer in het voerboompje. Kriskras door elkaar springen ze dan van de ene tak op de andere, heel beweeglijk. Al dat bewegen kost toch energie zou je zeggen, die dan weer 'bijgegeten' moet worden. Stil zitten is toch veel energiezuiniger? Dat doen ze wel wanneer ze een gestreepte zonnebloempit uit het voederhuisje hebben gehaald. Dan zitten ze een minuutje stil op een dikke tak de pit driftig kapot te hakken.

Van dat voederhuisje trouwens nog een leuk verhaal. Het is aan alle kanten omgaasd om grotere vogels buiten de deur te houden. Maar als er een mees naar binnen duikt, zit er regelmatig een andere mees op wacht om dat ook te doen. Maar hij wacht altijd met naar binnen te gaan tot de eerste mees weer naar buiten is gevlogen. We hebben nog nooit twee koolmezen tegelijk in het huisje gezien.

Koolmezen zijn echte alleseters. En van alles moet een klein hapje worden genomen. Dan zitten ze aan de slinger met ongepelde pinda's een grote pinda open te hakken, dan vliegen ze weer naar de vetpot om een hapje vet (liefst met meelwormen erin, die ze handig uit het vet vissen) om een paar seconden later aan het pindanetje te hangen of aan een vetbol. En dan weer het huisje in om een zonnebloempit op te halen. Er zijn altijd wel andere vogels ook bezig om te eten. Daarbij valt er regelmatig wat op de grond. Vooral halsbandparkieten zijn uitgesproken slordige eters. De koolmezen schromen niet om

naar de grond te duiken om de restjes op te peuzelen. Altijd grappig, een vogel die je normaal meestal in een boom ziet zitten, samen met de vinken, roodborst en heggenmus op de grond in actie te zien.

De pimpelmees

Veel wat over de koolmees is gezegd, geldt ook voor de pimpelmees. Toch zijn er wel een paar verschillen. Pimpelmezen zien we maar hoogst zelden met meer dan twee tegelijk. Ze hebben ook duidelijk een favoriet menu. We zien ze minder in het voederhuisje. Liever hangen ze aan het pindanetje of snoepen ze van de vetpot. Soms is die bijna leeg en dan duiken ze er helemaal in zodat je nauwelijks meer dan het puntje van de staart ziet. Maar dat duurt maar één of twee seconden, dan komen ze weer tevoorschijn en kijken op het aanvliegstokje in het rond of de kust veilig is voordat ze een volgend hapje nemen. En dat kan een paar keer doorgaan: vliegensvlug de pot in voor een muizenhapje en dan er weer uit om rond te kijken. Pimpelmezen zitten ook vaak van de vetbol te 'pimpelen', zo noem ik dat maar, minuscule kleine hapjes eten. Koolmezen hakken meestal met grotere happen van het vet. Pimpels zie je ook veel minder op de grond foerageren, ze blijven liever in het boompje.

De staartmees

Staartmezen zijn een veel zeldzamer verschijning. Ze komen alleen in de wintermaanden langs. Vaak zien we ze echter niet. Misschien komen ze wel vaker langs, maar je kan toch niet de hele dag naar je tuin zitten kijken. Ze zijn er opeens, nemen razendsnel een paar hapjes van het een of ander voer en binnen één of twee minuten zijn ze alweer weg. Het lijkt wel of ze alleen maar op doortocht zijn en van de ene tuin naar de andere tuin zwerven. De kans op een waarneming is dus niet zo groot. Meestal zie je er maar een paar, maar soms een heel groepje van wel een stuk of 6. Dat is dan een familie van ouders met jongen die nog niet uit elkaar is gevallen. Het is altijd een schitterende belevenis om zo'n groepje tak-op, tak-af, tak-uit, tak-in, tak-om, (om met Guido Gezelle te spreken) door het voerboompje te zien scharrelen. Een enkele keer is er een staartmees met een geheel witte kop. Dat is dan een Scandinavische ondersoort, de zgn. witkopstaartmees. Zijn voorkomen heeft meestal een invasieachtig karakter.

De zwarte mees

De zeldzaamste mezensoort is ongetwijfeld de zwarte mees. Evenals de witkopstaartmees zie je hem alleen maar als er een grote invasie van noordelijke vogels is, in je tuin. Ze zijn er ook uitsluitend in de wintermaanden, blijven maar heel kort en zijn er soms met een paar tegelijk. Maar ook solitaire exemplaren zien we dan. Je moet overigens goed kijken om ze te ontdekken. Ze zijn ongeveer zo klein als een pimpelmees, missen hel geel op de onderdelen, maar het meest opvallende kenmerk is toch de grote witte vlek achterop de kop. In 2016 waren ze er van januari tot in april en in 2017 was er één in december. Daarna is het stil geworden en hebben we geen enkele zwarte mees gezien. Maar er waren in 2018 en 2019 dan ook geen grote invasies.

Wilde eenden

Nieuwe MUS-tellers gevraagd!

In 2019 heeft in de Haagse regio een record aantal MUS-tellers meegedaan. Van de 81 postcodegebieden werden er in het kader van het Meetnet Urbane Soorten 67 geteld. Helaas heeft een aantal tellers voor 2020 moeten afhaken, waardoor 12 postcodegebieden vacant zijn. In de tabel ziet u welke gebieden het gaat. Graag nodigen we u uit de vacante gebieden te tellen, het is leuk, nuttig en kost weinig tijd.

DOOR TOM LOORIJ

MUS-tellingen zijn niet moeilijk. Je hoeft alleen de meest algemene stadsvogels te kennen. Je moet drie keer per jaar 5 minuten alle vogels die je ziet of hoort tellen op vooraf uitgezette telpunten in 'jouw' postcodegebied. Je telt twee keer bij zonsopgang en één keer in de avonduren, bij de laatste gaat het vooral om de gierzwaluw. De gegevens kunnen op de website van Sovon worden ingevoerd en er is ook een speciale app waarmee je op locatie de gegevens kunt invoeren. Op *https://www.sovon.nl/nl/MUS* staat alle informatie.

De volgende gebieden zijn nog nooit geteld: 2491 in Leidschenveen, 2521, 2523 en 2524 in het stadsdeel Laak, 2541 in Escamp en 2572 in het Transvaalkwartier. Dit zijn allemaal sterk verstedelijkte gebieden waar bijna geen leden van de Haagse Vogelbescherming wonen. Maar ze zijn voor het Meetnet Urbane Soorten juist erg belangrijk. Daarom een oproep of iemand van buiten deze zes gebieden de handschoen wil oppakken en daar wil gaan tellen.

MUS-project
Vacante postcodegebieden januari 2020

Postcode	Gemeente	Naam gebied
2491	Den Haag	Leidschenveen west
2515	Den Haag	Stationsbuurt
2521	Den Haag	Laakhaven west
2522	Den Haag	Laakkwartier oost
2523	Den Haag	Laakkwartier west
2524	Den Haag	Spoorwijk
2541	Den Haag	Morgenstond zuid
2542	Den Haag	Vrederust
2545	Den Haag	Morgenstond west
2546	Den Haag	Leyenburg oost
2571	Den Haag	Transvaalkwartier noord
2572	Den Haag	Transvaalkwartier zuid

De gebieden 2545 en 2546 (beide in Escamp) zijn recent vacant gekomen. Het zou mooi zijn als de daar opgebouwde reeks kan worden voortgezet. De gebieden 2515 (Stationsbuurt), 2522 (Laak) en 2542 (Escamp) zijn al langere tijd niet geteld. Wie biedt aan daar te gaan tellen? Het gebied 2571 wordt de komende jaren niet geteld, want de vaste teller daar zit de komende drie jaar in het buitenland. Bij terugkeer wil hij de telling weer op zich nemen. Wie vult de tussenliggende periode op?

Het zou heel mooi zijn als we dit jaar ons record aantal deelnemers uit 2019 kunnen overtreffen. Hoe meer gebieden worden geteld hoe nauwkeuriger de uitkomsten.
Doet u mee? Het is echt niet moeilijk en weinig tijdrovend: in ongeveer 1 ½ uur loop/fiets je het hele rondje langs alle telpunten in de wijk. Aanmelden kan per e-mail bij ondergetekende: *tloorij@xs4all.nl*

Ze zijn er weer!

DOOR ANDRÉ EN MURIEL KOMMER

De buidelmees broedt in Nederland in klein aantal. Uit tellingen van de afgelopen jaren wordt het aantal broedparen op tussen de 45 en 75 geschat. De soort houdt zich op in loofbossen en struweel in de buurt van plassen, meren en rivieren. De buidelmees ontleent zijn naam aan het buidelvormige nest met aan de zijkant een opening. Vroeg in de zomermaanden verlaten de vogels hun broedgebied. Van december tot februari is de soort schaars in ons land. Het aantal bedraagt dan ca. 5 tot 10. In de omgeving van Berkel en Rodenrijs verblijven in de winter vrijwel jaarlijks enkele vogels.

De foto's zijn gemaakt op 14 januari 2020 in Berkel en Rodenrijs in de Voorafsche Polder.

‘Vogelen’ op de eerste dag van een nieuw decennium

Vrijwel elke jeugdige vogelaar begint met deze hobby als ‘soortenjager’. Concreet betekent dit het bijhouden van een levenslijst en ook een jaarlijst. Elk jaar op 1 januari maken ze een nieuwe frisse start.

Sommige vogelaars gaan er lang mee door. Een icoon is onze stadgenoot Arjan Dwarshuis. Hij is wereldrecordhouder: hij zag het grootste aantal vogels binnen één kalenderjaar. Hij vestigde zijn record in 2016. Dit heeft hij fraai beschreven in zijn boek ‘Een man, zijn wereldreis en het record van 6.852 vogels’. Meer dan twee derde van de soorten op aarde! Arjan reisde er letterlijk de hele wereld voor rond. Wie in Nederland blijft doet al heel leuk mee als hij binnen een kalenderjaar 250 soorten scoort. Dutch Birding heeft voor de wijze van tellen zelfs spelregels opgesteld[1], want het moet bijvoorbeeld wel om wilde vogels gaan.

Indachtig het credo ‘een goed begin is het halve werk’ zijn veel vogelaars op 1 januari heel actief. Al is het maar om gelijk een voorsprong te nemen op ‘concullega vogelaars’. Met mijn schoolvrienden hadden we een vogelclubje: ‘De Grutto’. Elk jaar was het weer spannend wie de koppositie zou innemen. We bleven in die jaren altijd in Den Haag en omgeving dus wie 50 soorten scoorde gooide sowieso hoge ogen. In de jaren 80 zijn we ermee gestopt. Maar de vier kernleden van ‘De Grutto’ wisselen nu nog steeds via een WhatsApp groep niet alleen een nieuwjaarsgroet uit maar ook melden we wat onze ‘eerste soort’ was. Dit jaar werd ik verrast: de *lammergier* en de *alpenkauw* van twee makkers maakte duidelijk dat ze de start van het decennium buiten de landsgrenzen beleefden. De derde meldde vanuit Rozendaal in Gelderland de *koolmees*, op de voet gevolgd door *de staartmees*. Zelf begon de dag voor mij met een verrassing: voordat ik om kwart voor 9 het gordijn opentrok hoorde ik al een verdacht getik en wist ik welke kant ik op moest kijken opdat een *grote bonte specht* mijn eerst waargenomen vogel van de jaren 20 zou worden. En dat zomaar in een stadstuin, voorheen zag ik ze vanuit huis alleen in strenge winters.

Tijdens mijn Nieuwjaarswandelingetje zie ik een *smient* zwemmen in de Neuhuyskade, met als figuranten een negen-

Smient

1 https://www.dutchbirding.nl/nieuws/1480/telregels_nederlandse_ranking#1480

tal waterhoenen dat op de grasrand langs het water 'graast'. Geen zeldzaamheid, zo'n smient, maar ik kan me niet herinneren dat ik er ooit eentje heb aangetroffen gewoon in een sloot in mijn eigen wijk tussen de huizen.

Wat was er nog meer te zien in onze stad op de eerste dag van het nieuwe decennium? In mijn omgeving wordt veelvuldig de *mandarijneend* gemeld. Aantallen worden gerapporteerd van tussen de vier en acht. In park Arendsdorp is al maandenlang een groep van wisselende omvang aanwezig. De *huismussenenclave* in de naburige Poorterstraat, slinkt al enige

Mandarijneenden

tijd in omvang. Op deze nieuwjaarsdag worden twee individuen waargenomen. Het gaat wel om een mannetje én een vrouwtje, dus met de ark van Noach in het achterhoofd: er is mogelijk nog toekomst.

In buurpark Clingendael naast het ANWB-hoofdkantoor vallen de 60 *brandganzen* op. Bepaald geen vogels die veel vlieguren maken, ze zijn er bijna altijd. Toch was het ook een Nieuwjaarsdag met veel overvliegende ganzen. Vooral vele duizenden *kolganzen* worden gemeld, ook de *grauwe gans* en *brandganzen* doen het goed.

Twee *brilduikers* worden waargenomen bij het Zuider Havenhoofd. Een plek waar trouwens 'mijn' smient wat minder eenzaam zou zijn geweest. Uit een ogenschijnlijk zeer nauwkeurige telling komt het cijfer 226 naar voren. Een ander meldt zelfs bij 'havens en havenhoofden' tezamen 900 exemplaren. Maar hier toch weer baas boven baas, in de Raaphorstpolder worden er meer dan 1000 geteld.

Bij de havenhoofden worden ook 20 *steenlopers* en 17 *paarse strandlopers* opgemerkt. Van de *drieteenstrandloper* verblijven er daar in de buurt nog veel hogere aantallen. Hoewel 'verblijven'..., ze weten van geen ophouden als ze koortsachtig heen en weer rennen langs de branding. Tot de categorie 'klein gespuis' in en rond de havenmond behoren ook nog de *oeverpieper* en de *frater*. Daar wordt ook de evenmin qua postuur een grote indruk makende *ijsvogel* aangetroffen. Maar wat een feest om deze kleurrijke verschijning al op de eerste dag van het nieuwe jaar te zien! Een andere vo-

Frater

gelaar meldt er eentje in de Bosjes van Pex. En ook de Laakhaven krijgt bezoek van de blauwe schicht.

Ook de *kleine zwaan* geeft acte de présence. Zowel verblijvend als overvliegend wordt deze schuwe wintergast, die broedt op arctische toendra's langs de Barentszzee, door meerdere waarnemers op verschillende plekken in en om Den Haag gespot. De hoogste aantallen in de Meeslouwerpolder.

De aan zijn winterterritorium trouwe *klapekster* wordt op drie plekken in het buitenduin gezien. We hebben hier trouwens met een gemakkelijk te spotten soort te maken omdat hij doorgaans vanuit dezelfde boom zijn 'jachtterrein' verkent. Het is vaak dezelfde boom waar hij zijn prooien aan spietst.

Klapekster

In het hart van onze stad laat de *grote gele kwikstaart* zich zien, onder andere bij de Hofvijver. Daar komt ook de *slechtvalk* een kijkje nemen, misschien niet geheel toevallig tegen zonsondergang als nogal wat *spreeuwen*, *halsbandparkieten* en *duiven* zich door het luchtruim begeven.
Over duiven gesproken, waar je ook kijkt

Turkse tortel

zie je ze op 1 januari. In het park vliegen vooral *houtduiven* voor je uit, in de binnenstad doet de *stadsduif* zijn naam eer aan en buiten de stad opvallend veel *holenduiven*, in de Raaphorstpolder zelfs meer dan 200. De *Turkse tortel* is ook door meerdere waarnemers geregistreerd. Niet gek, het is een wijdverspreide verschijning in onze stad. Maar toch, anders dan in bijvoorbeeld Rotterdam, telkens in bescheiden aantallen.

En zingen er al vogels op 1 januari? Welzeker, *een zanglijster* bracht overtuigend zijn lied ten gehore in het Haagse Bos en een soortgenoot deed hetzelfde achter de gevangenis. *Boomklevers* bewijzen vocaal hun territoriumdrift in Clingendael, de gewone en de Nieuwe Scheveningse Bosjes, het Haagse Bos en ongetwijfeld op nog veel meer plaatsen.
En last but not least is daar het eenvoudige ritmische liedje van de *koolmees*, eigenlijk al weer overal te beluisteren. Vrijwel direct nadat de dagen langer worden laten ze zich weer volop horen. Ook omdat de vorst ver weg lijkt te blijven zal iets in dat kleine brutale hoofdje zeggen dat de lente eraan komt. Het seizoen waar ook wij als vogelvrienden naar uitkijken.

Verenigingswinkel

Voor informatie, publiciteit en verkoop

De winkel is geopend tijdens de Open Dagen van Vogelopvang de Wulp

Diverse vogelkijkgidsjes v.a.	9,95
DVD met 5 Haagse natuurdocumentaires *Ooievaars Natuurlijk*	10,00
Serviesgoed met vogelafbeeldingen v.a.	4,50
Raamstickers (3st. A4) wit en zwart	3,00
Vogelherkenning- en zoekplaten	0,50
Vogelkaarten v.a.	1,00
Vogelpennen, vogeltassen	3,50
Vogelparaplu	7,50
Diverse wintervoerartikelen v.a.	2,50
Finstick, (verrekijkerstatiefje)	12,00

Duurzame nestkasten in 14 modellen.
Foto's en prijslijst op de website
www.haagsevogels.nl
Bestellen via info@haagsevogels.nl

Plaatjes voor mezennestkasten	2,00

Vogelopvang De Wulp
Heliotrooplaan 15
2555 MA Den Haag
Telefoon: 070 - 323 15 68

IBAN: NL83 INGB 0005 0926 75

E-mail: *info@vogelopvangdewulp.nl*
Website: *www.vogelopvangdewulp.nl*
facebook.com/vogelopvangdewulp/

Contact

Bestuur

Hans Elders	voorzitter
Jeroen Melcherts	secretaris
Rob de Jong	penningmeester
Rogier Mos	lid
Frits IJzendoorn	lid
John Woudstra	lid

Correspondentieadres bestuur
Heliotrooplaan 15, 2555 MA Den Haag
E-mail: *info@haagsevogels.nl*

Algemeen bankrekeningnummer
IBAN: NL12 INGB 0003 5861 85

Functionaris privacybescherming
Jeroen Melcherts

Contributie
De contributie bedraagt minimaal € 15,00 per jaar voor volwassenen; jeugdleden tot 18 jaar gratis; lidmaatschap voor het leven: € 250,00 minimaal. Betaling op IBAN NL49 INGB 0000 275200 t.n.v. Haagse Vogelbescherming.

Ledenadministratie
Voor aanmelden van nieuwe leden, adreswijzigingen en contributiebetaling kunt u terecht bij de ledenadministratie:
Rob de Jong
tel. 070 - 352 2940
e-mail: *hvbledenadm@gmail.com*

CEL
Contactpersoon: Muriel Kommer
Voor informatie, tel. 06 - 26 30 06 20
E-mail: *hvbexcursies@live.nl*

Commissie Veldwerk
Contactpersoon:
Boudewijn Schreiner, tel. 070 - 350 53 88

Algemene informatie
E-mail: *info@haagsevogels.nl*
Website: *www.haagsevogels.nl*
https://www.facebook.com/HaagseVogels/
Vogelopvang De Wulp, tel. 070 - 323 15 68

Alarmnummer Milieuzaken
Voor spoedeisende zaken als kappen en snoeiwerkzaamheden in de broedtijd
- Den Haag noord:
  Adri Remeeus, tel: 06 - 53 42 56 02
- Den Haag zuidwest:
  Ruud van der Waard, tel: 06 - 47 46 01 59
- Leidschendam-Voorburg:
  Martin van de Reep, tel: 06 - 54 75 89 50

Activiteitenkalender Haagse Vogelbescherming 2020

Op het vinkentouw

Zondag 23 februari	10:00	Rondleiding in Eendenkooi Zuiderpark door Ruud van der Waard.
Zondag 15 maart	8:30	HVB-excursie Landje van Geijsel, de polders Ronde Hoep en Groot Mijdrecht, leiding Muriel en André Kommer.
Maandag 23 maart	20:00	De Marker Wadden, Lezing door Henk Wardenaar in 't Benoordenhuis, Bisschopstraat 5, 2596 XH Den Haag.
Woensdag 25 maart	20:00	Algemene Leden Vergadering van de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage e.o. in 'De Stal', Zijdeweg 60, 2245 BZ Wassenaar. Na de pauze twee presentaties.
Zondag 29 maart	8:30	HVB-excursie naar de Maasvlakte, bezoek aan Vogelvallei en de Slufter o.l.v. Marcel van Rooijen.
Donderdag 2 april	6:30 - 8:00	Vroege ochtend vogelwandeling in het Westduinpark o.l.v. Ton Haase.
Zondag 5 april	13:00 - 16:00	Open Dag bij onze Vogelopvang De Wulp; Heliotrooplaan 15, 2555 MA Den Haag, vlak bij park Meer en Bos.
Donderdag 9 april	6:30 - 8:00	Vroege ochtend vogelwandeling in het Westduinpark o.l.v. Ton Haase.
Woensdag 15 april	20:00 - 22:15	Cursus Vogelherkenning, *avond 1*, o.l.v. Eduard Opperman in het Milieu Educatief Centrum Zuiderpark (bij Kinderboerderij ingang Vreeswijkstraat).
Donderdag 16 april	6:30 - 8:00	Vroege ochtend vogelwandeling in het Westduinpark o.l.v. Ton Haase.
Zaterdag 18 april	8:00	HVB-excursie naar Kampina en Mortelen (Boxtel), een fijne wandeling waarin we meerdere biotopen bezoeken.
Woensdag 22 april	20:00 - 22:15	Cursus Vogelherkenning, *avond 2*, o.l.v. Eduard Opperman in het Milieu Educatief Centrum Zuiderpark (bij kinderboerderij ingang Vreeswijkstraat).
Donderdag 23 april	6:30 - 8:00	Vroege ochtend vogelwandeling in het Westduinpark o.l.v. Ton Haase.
Zaterdag 2 mei	8:00	HVB-excursie naar de eilandengroep de Marker Wadden. Boot vanuit Lelystad. We zien de lepelaar, visdief, dwergstern, scholekster, bontbek-, kleine en strandplevier en de ijseend. Leiding Henk Wardenaar.
Woensdag 13 mei	20:00 - 22:15	Cursus Vogelherkenning, *avond 3*, o.l.v. Eduard Opperman in het Milieu Educatief Centrum Zuiderpark (bij kinderboerderij ingang Vreeswijkstraat).
Zaterdag 16 mei	7:00	HVB-nachtegalen excursie Meijendel. Wandeling van 6 km vanaf de Boerderij o.l.v. Ton Haase.
Zaterdag 30 mei	6:30	HVB-excursie naar Buytenpark, Zoetermeer. Park en weidevogelgebied. Kievit, grutto, tureluur enz., maar ook patrijzen, mussen enz. Leiding Michèl Gieskens.

Gedetailleerde informatie over opgave en deelname vindt u in deze Wulp of op www.haagsevogels.nl